

Heaks kiidetud
Sangaste lasteaed Kratila pedagoogilise nõukogu poolt 17.02.2015
Sangaste lasteaed Kratila hoolekogu poolt 17.02.2015
Kinnitatud direktori kk nr.22-p, 18.02.2015

SANGASTE LASTEAED KRATILA

ÕPPEKAVA

2014

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Lasteasutuse liik ja eripära	4
1.1 Üldinfo	4
1.2 Lasteaia missioon, visioon ja moto	5
1.3 Lasteaia põhiväärtused.....	5
1.4 Lasteaia eripära	5
1.5 Lasteaia traditsioonid.....	5
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtted	6
2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk	6
2.2 Eesmärkide saavutamine.....	6
2.3 Õppe ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	6
2.4 Õpikäsitus	8
3. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	8
3.1 Lasteaia õppeaasta.....	9
3.2 Rühma tegevus- ja päevakavade koostamine	9
3.3 Lasteaia õppeaasta temaatika, ürituste ning muusika- ja liikumistegevuste plaan.....	10
3.4 Rühma aasta tegevuskava koostamine ja struktuur	11
3.5 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine	11
3.6 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine.....	12
3.7 Õppekäikude korraldamine	12
4. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eesmärgid, sisu ja korraldus	13
4.1. Mina ja keskkond	13
4.2. Keel ja kõne	19
4.3. Matemaatika	20
4.4. Kunst	23
4.5. Muusika	25
4.6. Liikumine	26
4.7. Mäng	27
5. Lapse üldoskused.....	31
5.1 Mänguoskused.....	31
5.2 Tunnetus- ja õpioskused	32
5.3 Sotsiaalsed oskused.	32
5.4 Enesekohased oskused.	33
6. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti.....	33
6.1 Kolmeaastased lapsed	33
6.2 Neljaaastased lapsed	35
6.3 Viieaastased lapsed	36
6.4 Kuueaastased lapsed	37
6.5 Seitsmeaastased lapsed	38
7. Lapse arengu hindamise ja analüüsimise põhimõtted ning korraldus.....	40
7.1 Lapse arengu hindamise üldised põhimõtted	40
7.2 Lapse arengumapp	40
7.3 Arenguestlus	41
7.4 Lapse koolivalmidus.....	41
7.5 Koolikohustuse pikendamise.....	42
8. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.....	43

9. Koostöö lapsevanemaga.....	45
10. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	46
Lisad	

SISSEJUHATUS

Käesolev õppekava on õppimise ja õpetamise plaan Sangaste lasteaed Kratilas. Õppekava hõlmab õpetamise eesmäärke, õppesisu ja selle organiseerimise viise. Õppekava täitmine tagab lapse tasakaalustatud arengu, arvestades nende vajadusi ja arengutaset.

KLS §11 lõige1 ja §12 lõige5 põhjal välja antud koolitusloa alusel (nr 2544 HTM) 06.12. 2007 on Sangaste lasteaed Kratila alusharidust ning hoidu pakkuv munitsipaalasutus.

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1 Üldinfo

- Aadress: Kooli 3, Sangaste 67013 Valgamaa
- Telefon: 769 0482, 59182772
- E-post: lasteaed@sangastevv.ee
- Omandivorm: munitsipaalomand
- Registrinumber: 75013769
- Õppekeel: eesti keel
- Lasteaed avatud: tööpäevadel 7.15-17.45
- Rühmade arv: 2 rühma: sõimerühm ja liitrühm
- Laste arv rühmades: sõimerühmas 16 last, liitrühmas 20 last
- Personal: 4 rühmaõpetajat, 2 õpetaja abi, muusikaõpetaja, direktor

Sangaste kolhoos ehitas maja 1986.aastal ja tegevust alustati 1.septembril. Sangaste lasteaed-alkkooli majja oli projekteeritud 4-rühmaline lasteaed ja 4-klassiline kool. Algselt töötas 2 lasteaiarühma ja 4 klassi. 1.jaanuarist 1992. a. võttis asutuse üle Sangaste Vallavalitsus. Alkkooli osa suleti aastal 2002. Tänapäevaks on nendes ruumides MTÜ Sangaste Pansionaat. Sangaste lasteaed Kratila on maalasteaed ja asub looduskaunis kohas Sangaste alevikus. Lasteaed juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi Haridusseadusest, Koolieelse lasteasutuse Seadusest ning teistest õigusaktidest.

1.2 Lasteaia missioon, visioon ja moto

Missioon: Sangaste Lasteaed Kratila on väike maalasteaed, kus üksteisest hoolides ja koos kasvades aitame luua hea koolitee alguse.

Visioon: Kratila - iga lapse ja vanema unistuste lasteaed.

Moto: MÄNG ON VÄIKESE INIMESE TÖÖ

1.3 Lasteaia põhiväärtused:

- **KOOSTÖÖ** - meie lasteaias toimib hea koostöö laste, lastevanemate, kolleegide ja koostööpartnerite vahel.
- **REEGLID** - meie lasteaias on oluline, et peame kinni kokkulepetest ja täidame endale võetud kohustusi.
- **AUSUS** - meie lasteaias on tähtis, et oleme ausad oma tegudes, sõnades ja mõtetes ning tunnustame eksimusi.
- **TURVALISUS** - meie lasteaia õpikeskkond on laste ja töötajate jaoks turvaline. Peame oluliseks, et turvaline oleks nii füüsiline, vaimne kui ka emotsionaalne keskkond.
- **INDIVIDUAALSUS** - meie lasteaias on tähtis laps ja tema areng. Iga laps on eriline ning oma vajadustega. Peame oluliseks lapse toetamist, mõistmist ja aktsepteerimist täiskasvanute ja teiste laste poolt.
- **LOOVUS** - meie lasteaias on oluline ise katsetamine ja avastamine, õpetajad on lapsele suunajad ja julgustajad lahenduste otsimisel ning valikute tegemisel.
- **AVATUS** - meie lasteaias on oluline avatus uutele ideedele ja väljakutsetele. Oleme valmis katsetama ja proovima, jagame meeeldi oma teadmisi ja kogemusi.

1.4 Lasteaia eripära

Sangaste lasteaed Kratila eripäraks loeme:

- Kahe rühmaga maalasteaed, mis võimaldab erinevaid koostöövorme
- Looduslikult kaunis keskkond, mis pakub rikkalikult erinevaid võimalusi ümbritseva eluga tutvumiseks, äratada huvi ja anda teadmisi koduvalla loodusest, ajaloost, tänapäevast ja kasvatada armastust oma kodukoha vastu.
- Logopeedi ametikohta - meie lasteaias töötab logopeed, kelle juures saavad abivajajad 2 korda nädalas logopeedilist abi.
- Pikaajalised traditsioonid.

1.5 Lasteaia traditsioonid

- Perepeod- jõulupidu, perepäev, kevadine koolisaatmispidu
- Mängupeod rahvakalendri tähtpäevade järgi
- Erinevate tähtpäevade tähistamine (sünnipäevad, õpetajate päev, Eesti Vabariigi aastapäev jne)
- Lasteaia sünnipäeva tähistamine oktoobrikuu viimasel nädalal
- Laste tööde näitused

- Õppekäigud loodusesse
- Personali ühisüritused
- Ühisüritused naabervaldade lasteaedadega

2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid järgnevad:

- Lapsekeskse lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut toetava arengukeskkonna loomine.
- Lapse suhtlemisoskuse arengu soodustamine, mille tulemusel kujuneb lapsel vastutus- ja algatusvõime ning eetiline käitumine.
- Lapse positiivse minapildi kujunemine ja üldoskuste arendamine läbi mängu, loovtegevuse, eakohase töö ja õppimise.
- Eesti kultuuritraditsioonide ja ühiskonnas toimuvale omandab laps põhiteadmised ümbritsevast keskkonnast ning huvitub erinevatest valdkondadest.

2.2 Eesmärkide saavutamine

- Lasteaed teeb koostööd lapsevanematega;
- Lasteaed töötab välja oma õppekava, rühma tegevus- ja päevakava võttes aluseks koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava;
- Lasteaed korraldab pedagoogilise nõukogu koosolekuid;
- Lasteaed osaleb alushariduse andmisega seotud koolitustel, organiseerib töötajate täiendõpet.

2.3 Õppe ja kasvatustegevuse põhimõtted

- **lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine.** Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldus võimaldab õpetajal töötada lapsega individuaalselt. Individuaalses töös arvestatakse lapse iseloomu, võimeid, oskusi, kodust olukorda ja arengupotentsiaali.
- **lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine.** Õpi- ja mängukeskkond on mitmekesine. Tegevus- ja päevakavad soodustavad lapse

maksimaalsed kehalist, vaimset ja sotsiaalsed arengut. Laste igapäevatoimingud ja vabategevus annavad võimaluse arenguks, teadmiste ja oskuste kinnistamiseks.

- **lapse loovuse toetamine ja mängu kaudu õppimine.** Teadmiste andmine ja oskuste omandamine toimub paljude erinevate tegevuste kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuse seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad.
- **lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine.** Õppe- ja kasvatustegevus on ealiselt ja arenguliselt sobiv. Kasvatus- ja arendustegevuses arvestatakse lapse individuaalseid, vanuselisi ja soolisi iseärasusi. Kasvatamine ja arendamine toetub lapse loomulikule huvile ümbritseva vastu, lähtub konkreetsest, lapsele ajas ja ruumis tuttavast. Lapse kasvades ja arenedes liigutakse üksikult üldisemale.
- **lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine.** Lapsed viibivad turvalises ja kodusel õhkkonnas, kus neil on hea olla ja koos tegutseda. Õpetajal on usk lapse võimetusse ja arengusse, ta motiveerib lapsi ja annab positiivset tagasisidet sooritatud tegevusele.
- **üldõpetusliku tööviisi rakendamine.** Lasteaias toimub laste süsteemne, järjepidev ja eesmärgistatud arendamine ja harjumuste kujundamine lasteaiatöötaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevuses ning mängudes. Õppetegevuses kasutatakse põhimõtet kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale.
- **avatus, kodu ja lasteasutuse koostöö.** Lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut soodustab kodu ja lasteasutuse lapsest lähtuv koostöö, mis on suunatud tervikliku arengukeskkonna kujundamisele. Lasteasutuse tegevus on perekonnale avatud. Õppimine on vastastikune aktiivne protsess lapse ja täiskasvanu vahel, teiste laste ja ümbritseva keskkonna vahel.
- **eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.** Traditsioonide ja rahvakalendri järgimine. Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse eesti ja ka piirkondlikke kultuuritraditsioone. Õppe- ja kasvatustegevus on tihedalt seotud rahvakalendriga.
- **sujuv üleminek kooli.** Lapse kasvades ja arenedes väheneb päevakavas igapäevatoimingutele kulutatav aeg ning suureneb lasteasutuse õpetaja kavandatud nende õppe- ja kasvatustegevuste osakaal, mis soodustavad sujuvat sisseelamist kooliellu. Enam tähelepanu osutatakse psüühiliste protsesside - taju, mälu, kujutluste, mõtlemise arendamisele ja õppimise algoskuste - vaatlus- ja kuulamisoskuse, võrdlemis-, järjestamis-, loendamise-, mõõtmise-, ja rühmitamisoskuse ning modelleerimisoskuse kujundamisele.

2.4 Õpikäsitlus

- 1) Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes.
- 2) Õppimise käsitluse aluseks **lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine**, kus õppimise allikana nähakse lapse sisemist aktiivsust, mis väljendub huvi tundmisena ümbritseva maailma ja mängu vastu:

Laps	Õpetaja	Mäng
on uudishimulik, esitab küsimusi avastamiseks maailma enda ümber;	püstitab pika- ja lühiajalisi õpetus-ja kasvatuslikke ning eesmäärke;	avardab maailmavaadet, aitab mõista ümbritsevat elu; rikastab ja süvendab õpitu sisu;
osaleb planeerimisel;	annab lapsele ettekujutuse tegevuse eesmärgist lähtudes lapse individuaalsest arengust ja vajadustest;	arendab lastevahelisi suhteid; innustab iseseisvalt tegutsema;
osaleb aktiivselt õppimisprotsessis;		aitab kasutada uusi õppimise võimalusi, õppida järgima reegleid;
õpib erinevates olukordades tegutsedes koos õpetaja ning eakaaslastega;	seab esikohale lapse vajadused ja huvid tekitades temas uusi huviobjekte, mida uurida ja kuidas leida vastuseid;	mängu analüüsimine annab väärtuslikku teavet lapse arengutasemest ja vajadustest; mäng peegeldab lapse arengut.
saab teha valikuid, arutleb, vaatleb, vestleb, uurib raamatuid, mängib ja ühendab uue kogemuse varem õpituga;	uurib, õpib ja tegutseb koos lapsega, suunab teda kogetu ja õpitu põhjal järeldusi tegema ning seoseid leidma varemõpituga;	
jagab teadmisi teiste lastega, räägib oma avastustest ja kogemustest, näitab oma loomingut.	motiveerib last suunates teda koostööle luues erinevaid tegutsemisvõimalusi, mis aitab õpitut igapäevaelus kasutada; tunneb ja analüüsib lapse arengut; analüüsib oma tööd lähtuvalt püstitatud eesmärkidest; annab lapsele positiivset tagasisidet sooritatud tegevusest; töö tulemusel muutub laps järjest iseseisvamaks	

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Lasteaia õppeaasta

- 1) Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31.augustini ja koosneb järgmistest perioodidest:
 - august - 15.september laste kohanemisperiood: et toetada lapse kohanemisprotsessi ja lasteaiarutiini sisseelamist. Tegevuse aluseks on laste kohanemist ja nende tundmaõppimist

toetavad mängud ja laste arengu jälgimine. Lapse sügisene arengu hindamine toimub koostöös lapsevanemaga.

- 16.september – 31. mai aktiivne õppe- ja kasvatustöö : õppe- ja kasvatustöö toimub lasteaia õppekava alusel, sihipäraste, lõimitud tegevuste kaudu. Tegevuse aluseks rühma temaatiline kalenderplaani ja nädalakava. Laste kevadine arengu hindamine toimub koostöös lapsevanemaga. Viiakse läbi arenguestlused.
 - 1.- 31.juuni – varemõpitu süvendamise ja kinnistamise periood: toimub õpitu kordamine ning põhirõhk on laste poolt algatatud teemade käsitlemisel, laste poolt algatatud mängudel ja tegevustel. Tegevused viiakse läbi sõltuvalt võimalustest, ilmastikust ja teemast enamjaolt õues.
- 2) Haridusministri poolt kinnitatud riiklikel koolivaheaegadel korratakse ja kinnistatakse eelnevalt läbivõetud teemasid.

3.2 Rühmade päevakava koostamine

- 1) Rühmade tegevus- ja päevakavad korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele lasteaia direktori poolt.
- 2) Rühmade päevakava kinnitatakse lasteaia direktori käskkirjaga õppeaasta alguses.

3.3 Lasteaia õppeaasta eesmärgid ning õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine

3.3.1 Lasteaia õppeaasta eesmärgid ja temaatika

- 1) Lasteaia õppeaasta temaatika valitakse ja kinnitatakse pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuste lõimimist, arvestab laste huvisid ja ühiskonna mõjutusi.
- 2) Õppeaasta eesmärgid ja võtmetegevused on fikseeritud arengukava valdkondade ja alamvaldkondade lõikes Keeni Põhikooli üldtööplaanis
- 3) Lasteaia ürituste plaan koostatakse pedagoogilises nõukogus iga õppeaasta alguses ning korrigeeritakse pooleks aastaks (sept - detsember ja jaan - mai). Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, temaatikast, traditsioonilistest üritustest, tähtpäevadest, laste huvidest ning kollektiivsetest ettepanekutest. Lasteaia ürituste kava lisatakse üldtööplaanile.

3.3.2 Rühma aasta temaatilise plaani koostamine ja struktuur

- 1) Rühma meeskond koostab iga õppeaasta alguses kokkulepitud struktuuri alusel kokkulepitud tähtajaks rühma aasta temaatilise plaani.
- 2) Rühma aasta temaatiline plaan kooskõlastatakse juhtkonnaga
- 3) Temaatiline plaan sisaldab teemade ja alateemade jaotust kuude lõikes.

3.3.3 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

- 1) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel planeerivad õpetajad nädalakavad (lisa 1), vastavalt teema käsitlemisele üheks nädalaks.
- 2) Rühma nädalakavas on kirjas:
 - käsitletava teema ja ajaperiood
 - eesmärgid (valdkondadest ja üldoskustest lähtuvalt vanusegruppide kaupa)
 - tegevusliigid ja õppesisu (õppetegevuse diferentseerimisel vanusegruppide kaupa)
- 3) Suveperioodil (juuni, juuli, august) koostatakse paindlik kuukava.
- 4) Rühma nädalakava on nähtav lapsevanemale rühma koridoris infostendil.
- 5) Rühmade õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine on paindlik ja võimaldab teha õpetajatel muudatusi. Rühma õpetajad allkirjastavad nädalakavas nende poolt läbiviidavad tegevused ning teevad märkmeid koostööst lapsevanemaga ja individuaalsest tööst lapsega.

3.3.4 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse mapi koostamine.

- 1) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse mapp on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Mapp koosneb järgmistest osadest:
 - laste ja lastevanemate üldandmed;
 - üldtööplaan;
 - rühma temaatiline plaan;
 - rühma päevakava;
 - rühma õppe- ja kasvatustegevuse nädalakavad;
 - rühma õppe- ja kasvatustöö aasta analüüs.
- 2) Mappi täidetakse 1. septembrist 31. augustini.
- 3) Mapis kajastuvas rühma õppe- ja kasvatustöö aasta analüüsis esitatakse:
 - rühma iseloomustus (laste arv ja selle muutumine rühmas; rühma üldiseloomustus ja olulisemad muutused aasta jooksul)
 - üldtööplaani täitmise analüüs õppimise ja kasvamise ning koostöö valdkonnas;
 - kokkuvõtte individuaalsest tööst lastega ning ülevaade koostööst ja koostöövormidest lastevanematega.
- 4) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse mappi säilitatakse koolis 5 aastat.

3.4 Õppekäikude korraldamise alused

- 1) Õppekäik on õppe- ja kasvatustöö tegevus, mis on kooskõlas lasteaia ja rühma eesmärkidega.
 - 2) Õppekäigud toimuvad lasteaia lähiümbruses ning planeeritakse rühma nädalakavas. Vajadusel võib planeeritud õppekäike muuta või algatada.
 - 3) Õppekäigud valmistavad ette õpetajad.
 - 4) Õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast.
 - 5) Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse lastevanemate abi.
 - 6) Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest. Õppekäiku saatvad õpetajad vastutavad laste elu ja tervise eest. Õppekäigul osalejad (lasteaia töötajad ja lapsed) kannavad helkurveste.
 - 7) Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaia töötajate arv olema vastavuses laste arvuga (1 täiskasvanu 5-7 lapse kohta).
 - 8) Õppekäiku, mille sihtkohta jõudmiseks on vajalik transport, nimetatakse õppereisiks. Õpetajad kooskõlastavad õppereisid direktoriga ning need kavandatakse üldtööplaanis ürituste kavas. Lapse õppereisile mineku loa kinnitavad lastevanemad eelnevalt allkirjaga. Õppereisile minekul täidavad õpetajad õppereisi vormi, mis sisaldab järgmisi andmeid: eesmärk, toimumise aeg, sihtkoht, laste ja nende kaasaminevate täiskasvanute nimed, vastutaja.
- [muudetud 05.12.2017 direktori käskkirjaga nr. 11-I]

4. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE EESMÄRGID, SISU JA KORRALDUS

4.1 Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;

- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna „Mina ja keskkond” sisu:

- 1) **sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) **tehiskeskkond:** ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.
- 3) **looduskeskkond:** kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

Sotsiaalne keskkond

Eesmärgid:

- 1) lapsel on ettekujutus oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 2) laps väärtustab eesti rahvakultuuri traditsioone.

Tulemused õppekava läbimisel laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 5) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone.

Mina: nimi, poiss, tüdruk, vanus ja sünnipäev, enesetutvustus, lapse õigused ja kohustused.

Perekond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad, lähisugulased; erilaadsed pered; lapse roll perekonnas.

Kodu: kodumaja ja aadress, kodukoht: linn, küla, alev, tänav; kodused tegevused.

Lasteaed: lapsed, õpetajad, suhted: ühiskonna minimudel ja selle toimimine.

Kool: õppimise koht, lasteaia ja kooli erinevus.

Ametid, elukutsed ja töö: erinevad elukutsed ja nende vajalikkus; töö ja vastutus; raha.

Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid: viisakusväljendid; abivalmidus, armastus, turvalisus, tähelepanelikkus, sõprus.

Suhtumine erinevustesse: keeleline, rassiline, kultuuriline erinevus; erivajadustega inimene.

Kodumaa: rahvus, emakeel, koduvalla/ -linna ja riigi sümboolid; teised rahvused Eestis, nende keel ja kombed.

Tähtpäevad, pühad ja kombed: peretraditsioonid, eesti rahvatraditsioonid, rahvakalendri tähtpäevad.

Tervis

Eesmärk: laps väärtustab enda ja teiste tervist, käitub tervislikult ning ohutult.

Tulemused õppekava läbimisel, laps

- 1) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 2) julgeb keelduda (ühis) tegevus (t) est, kui neis osalemine kahjustab teda ennast ja teisi või on ohtlik;
- 3)
- 4) kirjeldab, kuidas keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist;
- 5) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hammaste hoidmist ja hooldamist.

Tervis: tervise väärtustamine, hügieen, hammaste tervis, tervislik toitumine, inimkeha, ohutus ja turvalisus.

Tervise väärtustamine: tervis (vaimne, emotsionaalne, sotsiaalne, füüsiline), haigus, inimese tervist mõjutavad tegurid; tervisekäitumine (tervislik toitumine, eakohane ja piisav kehaline aktiivsus, puhkus ning uni); meeldivad suhted, hea tuju, teiste arvestamine, riskikäitumine (vägivald, ohtlike olukordade loomine, suitsetamine, sh passiivne, uimastid, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus jm).

Hügieen: isiklikud hügieenitarbed ja nende kasutamise reeglid, pesemise tähtsus ja regulaarsus, hügieeni olulisus haiguste ärahoidmisel, ümbruse korrastamine ning keskkonna puhtuse eest hoolitsemine.

Hammaste tervis: hammaste hooldamise vahendid, terve hammaskonna hoidmine (tervislik toitumine, regulaarne hammaste läbivaatus hambaarsti juures, regulaarne ning õige hammaste harjamine/pesemine).

Tervislik toitumine: toidu vajalikkus lapse arengule ja tervisele, erinevad toiduained ja toiduainete rühmad, toiduainete päritolu, tervisliku toitumise põhimõtted, taldrikureegel, toidupüramiid, lapse arengule ja tervisele esmatähtsad toiduained igapäevases toidus, lauakombed, ohud köögis.

Inimkeha: kehaosad; meeleelundid; süda ja kopsud ning nende ülesanne; tüdruk ja poiss.

Ohutus ja turvalisus: ohud erinevates situatsioonides ja keskkondades, turvaline käitumine ohtlikus situatsioonis, hädaabinumber ja selle kasutamine; oskuslik tegutsemine eksinuna metsas,

linnas jm, turvalise käitumise reeglid, lihtsamad esmaabivõtted; keeldumine last ohustavatest tegevustest.

Tehiskeskkond

Eesmärgid:

- 1) laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- 2) laps mõistab

Tulemused õppekava läbimisel: laps

- 1) suhtub ümbritsevasse hoolivald ning käitub seda säästvalt;
- 2) mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 3) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 4) teab, kuidas jalakäijana või jalgrattaga ohutult liigelda.

Ehitised.

Tutvutakse ehitistega, mis ümbritsevad lapse igapäevast keskkonda: kodumaja, lasteaed, olulisemad teenindusasutused (kauplus, juuksla, perearstikeskus, postkontor, teater, kino jne), miks on erinevaid ehitisi vaja, millest neid tehakse ning kuidas neid kasutatakse.

Kodumasinad.

Lapsele selgitatakse kodus kasutatavatest erinevatest abivahenditest, nende vajalikkusest, nende ohutust kasutamisest.

Jäätmed.

Jäätmed on osa meie igapäevast. Prügi ja selle sorteerimine. Säästlikkus. Märksõnad: *taaskasutus* ja *kompostimine*.

Sõidukid.

Erinevad ühissõidukid (buss, troll, takso, laev, lennuk). Ühissõidukis käitumine (sõidupilet) ja ühissõidukist väljumine (ei jookse sõiduki eest ega tagant jne). Teetöömasinad (tänavapuhastusauto, teerull, liivapuistur, sahk. Prügi- ja kraanaauto ning veo- ja sõiduauto, nende tööülesanded. Traktor, kombain, ekskavaator ja põllumajandustehnika. Eriotstarbelised sõidukid (tuletõrje-, kiirabi-, politsei- ja päästeteenistuse autod) tänaval, nende tööülesanded ja vajalikkus.

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänava ületamine.

Laps tutvub ümartuledega fooriga (punane, kollane, roheline) ja jalakäijate fooriga (punane, roheline), nende ülesanne. Tulede süttimise järjekord ja nende tähendus. Laps tutvub sõidu- ja

kõnniteega. Sõidutee ületamine. Liiklemisohud erinevatel ilmastikutingimustel (vihm, tuisk, jää, ere päike, tolmu jne).

Liiklusmärgid.

Laps tutvub ümbruskonna liiklusmärkidega („Ülekäigurada”, „Kõnnitee”, „Jalgrattatee”, „Bussipeatus”, „Arstiabi”, „Õueala”), nende otstarve.

Turvavarustus.

Laps tutvub erineva kuju ja suurusega helkuritega (helkurpaelad, rippuv prismahelkur, *stretch* - helkur, s. o valgust peegeldava pinnaga kummipael), nende kasutamise vajalikkus. Turvavöö ja turvavöö, -iste, nende vajalikkus. Laps tutvub jalgrattaga (kiiver, tänava ületamine), rulluisukude ja rulaga sõitmine (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).

Looduskeskkond

Eesmärgid:

- 1) laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 2) laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Tulemused õppekava läbimisel, laps

- 1) kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 2) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 3) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 4) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ja õhk taimedele, loomadele ning inimestele tähtsad;
- 5) suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 6) mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

Kodukoha loodus: kodupaiga mets- ja koduloomad, taimed, seened ja putukad ning veekogud; loomade elupaigad ja eluviisid, nende välimus, kasv aja areng; seente kasvukohad ja vajadused, nende välimus, kasv ja areng; taimede kasvukohad ja vajadused, nende välimus, kasv ja areng; veekogude erinevused; loomade ja putukate mitmekesisus ning iseloomulikud tunnused, nende elu erinevatel aastaegadel ja erinevates elukeskkondades (maismaa, vesi, õhk, muld), nende eluks vajalikud tingimused.

Laps tutvub kodukoha puude, põõsaste, rohttaimede ja seentega ning nende mitmekesisusega, muutustega aastaegade rütmis ning taimedele iseloomulike tunnustega erinevates

kasvukohtades. Kodukoha veekogu eri aastaegadel, erinevatel ilmaoludel ja erinevatel päevaosadel. Sealne taimestik ja loomastik.

Muutused looduses: aastaegade vaheldumine ja selle rütmilisus; ilmastikunähtused; öö ja päev; nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses; inimese tegevused eri aastaegadel.

Elus- ja eluta loodus: valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus; eluskooslused: mets, soo, raba, niit. Eluks vajalikud tingimused (valgus, soojus, niiskus, muld ja toitained mullas). Loomade ja taimede kohastumine (kaitsevõrk, toitumissuhted, pesitsuse iseärasused jne).

Inimese mõju loodusele: tööd looduses; esivanemate looduskäsitus ja rahvakalender; loodushoid, säästev eluviis.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sh tervise- ja liikluskasvatust;
- valdkond “Mina ja keskkond” toimib teematerviku põhimõttel, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste integratsiooni;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: mõõtmist, arvutamist, võrdlemist, modelleerimist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu;
- õhutatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis, igapäevategevustes jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), neile vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ning märgatust ning kogetust järelt tegema;
- võimaldatakse lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingutega: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides ja kuulata helisid;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama ning hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;

- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse hoolivald ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

4.2 Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtluses;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist sõnavara;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna „Keel ja kõne” sisu on:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevategevustega (nt nimekirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine täiskasvanu abiga)

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suheldes; arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad;
- 10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- 11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

4.3 Matemaatika

Õppe- ja kasvatuseesmärgid on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;

- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- esemete rühmitamine ühe sarnase tunnuse (värvi, kuju, suuruse vms) järgi hulgaks.
- mõisted *üks* ja *palju*
- loendamine kolme piires ning vastamine küsimusele *mitu on?*.
- eseme kuulumine (ei kuulu) moodustatud hulka.
- paaride moodustamine (üks-ühessesse vastavusse seadmisega) mõisted hulkades *sama palju, ühepalju* ehk *võrdselt*.
- esemete rühmitamine kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).
- esemete paaridesse seadmine, mida on *rohkem kui, vähem kui*.
- tutvumine arvudega 10ni
- loendamine 5 piires, arvude rida 5ni.
- loendamine 12 piires, arvude rida 12ni.
- antud arvule eelnev/järgnev arv.
- numbrimärgid.
- arvude võrdlemine (*on suurem kui, on väiksem kui*).
- kahe hulga esemete kokkupanek ja liitmine.
- hulgast esemeid äravõtmine ja lahutamine.

Suurused ja mõõtmine

- esemetes erinevuste leidmine (*suur-väike*).
- kahe eseme võrdlemine (järjestamine) suuruse (*suurem-väiksem*), pikkuse (*pikem-lühem*), laiuse (*laiem-kitsam*), mõistete kasutamine;
- esemete järjestamine kõrguse järgi (*kõrgem-madalam*).
- 3 eseme järjestamine suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
- kuni 5 eseme järjestamine suurustunnuse järgi.

- vaadeldavast objektist silma järgi *suurema-väiksema-sama suure* leidmine, kontrollimine objekte kõrvutades.
- kauguse hindamine silma järgi.
- kokkulepitud mõõtevahendiga pikkuse, laiuse ja kõrguse mõõtmine.
- järjestamine raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

- samasuguse kujundi leidmine peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel.
- ümmarguste ja kandiliste esemete eristamine kompimise-veeretamise teel, sh ring ja ruut.
- kolmnurga ja nelinurga eristamine, neile kujunditele sarnaste esemete leidmine rühmatoast, õuest ja tänavalt.
- ruudu ning ristküliku kirjeldamine, sarnasuste ja erinevuste nägemine, sarnaste kujundite leidmine ümbritsevast.
- Mustrite koostamine, piltide ladumine kujunditest.
- kujundite rühmitamine vormi, suuruse, värvuse vm järgi.

Orienteerumine ajas

- *ööle* ja *päevale* iseloomulikkusest vestlemine, tegevuste matkimine mängus.
- aastaegadele iseloomulike tunnuste leidmine (piltidel, vestluses vm).
- *hommiku* ja *õhtu* eristamine (kirjeldada tegevusi).
- ööpäeva osad *hommik-päev-õhtu-öö*; tegevuste ja sündmuste kirjeldamine *eile-täna-homme*.
- tegevuste kirjeldamine erinevatel nädalapäevadel, nädalapäevade järjestikused nimetused.
- Mõistete eristamine *kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe*.

Orienteerumine ruumis

- orienteerumine oma kehal, mis asub *ülal-all, kõrval, ees-taga*
- teiste laste ja esemete asukoha määramine enda suhtes: *ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga* jne
- enda asukoha määramine teiste laste ja asjade suhtes: (*seisan Alo taga; olen tahvli ees*).

- vasaku ja parema poole määramine
- eseme asukohta määramine teise eseme suhtes: *all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal*.
- orienteerumine ruumis (õues) juhendite järgi.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) määrab esemete hulga ühise tunnuse ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus jm);
- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 9) oskab öelda kellaaega täistundides;
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtevahenditega (pulk, nöör vms);
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;

13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

4.4 Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna „Kunst” sisu on:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandades ja korraldades:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last jälgima kaaslasti päeva jooksul vabas või konkreetses tegevuses, vaatlema ümbritsevat looduses ja tehiskeskkonnas, väljasõidul ettevõtetesse või farmidesse ning kasutama saadud tähelepanekuid voolides, joonistades, maalides ja meisterdades;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks tema isikupärane väljendusviis;
- 6) korraldatakse kunstitegevusi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödessa

tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- 4) kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

4.5 Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna „Muusika” sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandades ja korraldades:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;

6) muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohast.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

4.6 Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna „Liikumine” sisu on:

- 1) liikumisalased üldteadmised;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandades ja korraldades:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega –

jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;

3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: kui kehalisi harjutusi tehakse korrapäraselt, kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

4) ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslasi arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) arendatakse põhiliikumisi, koordineerimise, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmotoorikat (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollimise oskust) antakse tagasisidet.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

1) keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele;

2) peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;

3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;

4) teeb painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;

5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;

6) kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;

7) matkib harjutusi tehes täiskasvanut;

8) sooritab ühel ajal kaaslasega rütmiliikumisi;

9) liigub enda tekitatud rütmi järgi ühtlase ja vahelduva tempoga;

10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);

11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);

12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;

13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

4.7 Mäng

Lapsepõlv ja mäng on lahutamatud mõisted – mäng kuulub lapse olulisemate tegevuste hulka.

Kultuurilis-ajaloolise teooria kohaselt mängib laps seepärast, et tahab olla ja käituda nagu täiskasvanu. Kuna laps ei saa reaalses elus toimida nagu täiskasvanu, siis ongi mäng tegevus, kus laps võib tegutseda nii, nagu tema maailma mõistab ja kogeb. Mängu teooriates on viimastel aastakümnetel esitatud mõtte, et lapse mäng ei ole vaid lõbu, meelelahutus ja ajaviitmine, vaid ääretult oluline tegevus, mis omab lapse arengus erakordset tähendust.

Mäng on lapse iseseisev, vaba ja spontaanne tegevus tegutsemisrõõmu enda pärast. Arendav mängukeskkond ning mängivate laste sõbralikud suhted on koolieelses eas lapsele kvaliteetne õpikeskkond. Mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus ja lapse edasise käekäigu oluline

mõjutaja. Mäng on lapse kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Mäng on arengu ja pidevõppe alus.

Mäng arendab lapse mõtlemise mitmekülgust, intellektuaalseid võimeid, reeglitest arusaamist, keskendumisvõimet, kujutlusvõimet, motoorikat; suurus-, tugevus-, ja ruumisuhteid, laiendab teadmisi ümbritsevast, iseseisvust, loovust jm Õpitakse tundma esemete omadusi neid mitmel erineval viisil kasutades jne.

Mängides õpitakse mõistma maailma, eri olukordi, kogetakse tõelisi ja sügavaid tundeid, õpitakse oma tunnetega hakkama saama ja suhtlema ümbritseva maailmaga. Mängul on kultuuri kandev jõud. Laps mängib seepärast, et see pakub huvi, pinget ja põnevust. Mängija jaoks ei ole tähtis midagi luua, vaid olulisim on osalemine, võimalus ette kujutada mitmesuguseid sündmusi ning läbi mängida erinevaid rolle ja olukordi.

Mängus omandavad esemed ja tegevus uue tähenduse, mis on vastavuses mängu sisu ja ideega.

Oma mängudes kujutab laps ümbritsevat maailma loovalt. Loovus väljendub selles, et laps ei kopeeri ümbritsevat elu mehhaaniliselt, vaid kombineerib oma teadmisi, mõtteid ja muljeid ning annab edasi oma suhtumise mängitavasse. Mäng omandab lapse jaoks isiksusliku tähenduse.

Loovuse arendamise seisukohalt on tähtsad erinevad esemed ja mänguasjad, nende tinglikkuse ja reaalsuse määr.

Mängides tunnetab laps sügavamalt ümbritsevat maailma, õpib lahendama mitmesuguseid probleeme ja väljendama oma mõtteid sõnadega. Laps tähistab mängutoiminguid sõnadega ning täiendab puuduvaid esemete nimetusi. Mängus väljendab laps oma kogemusi, hangib uusi teadmisi ja oskusi. Mängus paistavad välja lapse huvid, kõik, mis on teda mõjutanud ja mille üle ta aru peab.

Mängudes astub laps omal algatusel mängukaaslastega mitmesugustesse suhetesse, seega on mäng sotsiaalse pädevuse kujunemise oluline tegur. Mängukaaslased peavad üksteist mõistma ning kooskõlastama oma tegevust ja käitumist mängu süžee põhjal. Laps õpib jätma oma huvid tagaplaanile, seades esikohale ühised eesmärgid ja huvid ning õppides mängukaaslaste aitama.

Mängus astub laps teise inimese positsioonile, nähes niimoodi maailma oma rolli kaudu, samastab end mängitava rolliga ning elab läbi siiraid ja sügavaid tundeid. Enamasti ongi mäng seotud uudishimu, pinget ja põnevusega.

Mängu analüüsimine annab väärtuslikku teavet lapse arengutasemest ja vajadustest. Mäng peegeldab lapse arengut. Mängu tekkeks ja arenguks on vaja teatud tingimusi.

Õpetaja ülesanne on luua mängudeks igakülgsed võimalused:

- Mängija vajab teadmisi, muljeid ja kogemusi ümbritsevast maailmast ja loodusest ning täiskasvanute elust ja tegevusest;

Seepärast on oluline, et *lapse igapäevane elu oleks rikas ja mitmekesine*. Mida enam on lapsel teadmisi täiskasvanute tööd-tegemistest, töövahenditest ja koostööst, seda rikkalikum on lapse mängumaaailm. Vaatlustel ja õppekäikudel pöörab õpetaja tähelepanu täiskasvanute töö sisule, ümbritseva looduse nähtustele. Mida rikkalikumad, emotsionaalsemad ja eredamad on vaatlustel saadud muljed ja kogemused, seda soovitud on lapse jaoks ka mäng ja rikkam selle sisu.

- Mängija vajab rikast ning mitmekesist mängukeskkonda mänguasjade ja –materjalidega;

Mängukeskkonna loomine on laste mängumaaailma loomisel väga oluline tingimus.

Mängumaaailmas on lastele erinevaid ja mitmekesiseid mängumaterjale nii õppe-, liikumis- kui loovmängudeks. Looduslikku materjali (kivid, käbid, liiv, oksad jne) kasutatakse peamiselt õues mängimiseks.

- Täiskasvanu oskuslik ja paindlik juhendamine enne mängu ning lapsega koos mängimine, nii et mängus säiliks lapse iseseisvus, algatusvõime ja valikuvabadus.

Täiskasvanu juuresolekul on suur tähtsus. Õpetajast sõltub kas ja kuidas laps mängib, kuidas mängud arenevad. Õpetaja turvaline lähedalolek ja juhendamine julgustavad last maailma vallutama. Vajadusel tuleb mängu sekkuda peenetundeliselt, kuid liigset mängu juhendamist vältida. Õpetaja loob lastele mängudeks tingimused ja vastava keskkonna ning jälgib, kuidas lapsed mängivad. Õpetaja loob lastes mängumotiivi ja siis, kui selleks on vajadus, ka ise lapsega koos mängima või suunab suurema mängukogemusega lapsi mängima väiksema mängukogemusega lastega. Õpetaja on lastega siiras ja vahetu mängupartner ja ei esita valmisnäidiseid. Õpetaja juhendab küsimustega, ettepanekutega ja annab nõuandeid. Õpetaja aitab igal lapsel endal leida võimaluse ja viisi, kuidas mängida.

Mängu juhendamise ülesanded:

- Õpetaja aitab luua lastes mängumotiivi, soovi ja tahet mängida ning osaleda koos teistega mängus. Esitab mõistatusi, loeb liisusalmi, näitab mänguga seotud pilti või mänguasja või tuleb külla üllatuskülaline.

- Õpetaja on lastele võrdväärne mängupartner, vastavalt vajadusele ka abistaja ning toetaja. Õpetaja suunab laste tähelepanu kaasmängija edule või kuidas täita täpselt mängu reegleid.
- Õpetaja algatatud mängudest saavad laste iseseisvad mängud.

Laste mängu jaotatakse loovmängudeks ehk vabamängudeks ja reeglimängudeks ehk valmismängudeks.

Loovmängudes saab laps ise valida mängu teema, vahendid ja sisu. Neid mängu algatab laps ise. Mängides annab ta mängule oma isiksusliku tähenduse ehk mõtte. Loovmängude hulka kuuluvad rolli-, ehitus- ja lavastusmängud. Lapse arengu seisukohalt on need olulise tähendusega, eriti rollimäng.

Rollimängus võtab mängija kellegi rolli ja käitub selle kohaselt. Iga roll sisaldab teatud isiku käitumise ja tegevuse reegleid. Iseseisvalt ja vabalt rollikäitumise reeglitele allumine ongi üks lapse mängu tähtsamaid tegureid. Rollimängus võib eristada rolli, mängu sisu ja teemat. Mängija jaoks on roll näidis (mudel) sellest, kuidas tuleb tegutseda. Mudeli järgi hakkab laps hindama nii teiste kui ka enda käitumist mängus. Mängu sisus toob ta esile täiskasvanute tegevuses ja suhetes keske ning iseloomuliku. Mängu teema on last ümbritseva maailma valdkond, mida mängus kujutatakse, näiteks perekond, lasteaed, kool, ehitus, laev jne. Väiksem laps kujutab oma mängus esialgu toiminguid teatud esemetega, hiljem hakkab teda huvitama teine mängija kui mängupartner ja partneri mänguroll. Mängudesse ilmub rollikõne ja –suhtlus. Rolliga seonduvaid esemeid hakatakse mängides asendada teiste esemetega või hoopiski sõnadega.

Rollimängu eriliik on **režissöörimäng**, kus laps võib käituda kui lavastaja ja kui osatäitja. See mäng on omane 4-7aastastele, aga ka kolmanda eluaasta lõpus ja neljanda alguses.

Reeglimängud on kindlate reeglite ja struktuuriga, mis aitavad muuta õppimise lapse jaoks köitvaks, ühendades mängu emotsionaalset ja tunnetuskülge. Reeglimängus on reeglid olemas ning kõik mängijad peavad neid täitma. Loovmängudes on reeglid varjatud, kujunedes sõltuvalt mängust ja rollidest. Reeglimängus tuleb jõuda teatud saavutuse või tulemuseni.

Reeglimängud on õppe-, laulu-, laua-, liikumis- ja võistlusmängud.

Õppemängud kujutavad endast õpetuse erilist mängulist vormi, milles on ühendatud nii õpetuslik kui ka mänguline külge. Õppemängude vältel harjub laps järkjärgult õppimiseks vajalike alusoskustega ning kinnistab ja süvendab oma teadmisi kõige meelepärasemas tegevuses. Õppemängud on seotud lapse teadmiste ja oskuste täpsustamise ning kinnistamisega. Õppemängudes on mängijal võimalik kujundada koosmänguoskusi ning oskust täita

mängureegleid täpselt ja ausalt. Lapsed saavad võrrelda oma tegevust ja oskusi mängukaaslaste omadega. Õppemängudes on mänguülesanne ja –tegevus mõeldud õppeülesande täitmiseks. Õppemängud sisaldavad üllatust, haaravust ja emotsionaalsust, et laps saaks õppida ja kogeda. Põhiline, et laps keskenduks vaimsele tegevusele, oskaks leida mängudes erinevaid lahendusi ning põhjendada oma valikuid. Õppemängud võivad muutuda vabamänguks, kui need on lapsele huvitavad ja arusaadavad ning mängureeglid on mõistetavad.

Õppemängude liigid. Lauamängud aitavad lapsel täpsustada ja suurendada teadmisi ümbritsevast maailmast ning arendada loogilist mõtlemist. Sagedasemad lauamängud on seotud eelkõige mitmesuguste esemete kujutiste ja piltidega (lotod, doominod, pusled, paarispidid). Lauamänge mängides süvenevad lapse teadmised.

Sõnalised õppemängud on väga olulised lapse kõne arengu seisukohalt. Sõnalistes õppemängudes süveneb oskus väljendada kõnes oma mõtteid, kasutada õigeid kääne- ja pöördevorme, hääldada õigesti häälikuid, sõnu jne. Eriline tähendus nendel mängudel on vanemas koolieas, kus lapsed saavad rääkida sellest, kuidas nad sündmusi mõistavad ning mida nad neist arvavad. Sõnalised õppemängud arendavad lapse kõne, mõtlemist ja kujutlusvõimet.

5. LAPSE ÜLDOSKUSED

Õppekavas eristatakse järgmisi üldoskuste rühmi:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused ja
- enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kogu õppe- ja kasvatustegevuse kaudu, lõimides neid erinevate valdkondade sisuga.

5.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

5.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- 5) tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega arusaadavalt suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 6) loob sõprussuhteid;
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 11) selgitab oma seisukohti.

5.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

6.ÕPPE JA KASVATUSTEGVUSE AINEVALDKONNAD JA LAPSE EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

6.1 Kolmeaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmootorika, liikumine)

1. paigutab esemeid täiskasvanu juhendamisel (näit. klotse üksteise otsa);
2. keerab raamatulehti ühekaupa;
3. kasutab õigesti pliiaatsit, pintsli;
4. valitseb edaspidi ja tagurpidi käies oma keha;
5. hüppab koosjalgadel;
6. hoiab ühel jalal hetkeks tasakaalu;
7. viskab täiskasvanule palli ja lööb seisvat palli jalaga;
8. teeb täiskasvanu abiga kukerpalle;
9. oskab muusika järgi liikuda: jooks, kõnd, hüppamine, kükitamine, kummardamine;

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu)

1. kirjeldab asju (ilus, suur, aeglane);
2. on omandanud põhilise osa keele häälikutest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme;
3. räägib endast MINA-vormis;
4. oskab vastata küsimustele *kuidas? mida?* küsimusele: *kes?*- nimega;
5. küsib ise: *mis see on?*;
6. leiab samasuguse värviga eseme (punane, kollane, sinine, roheline);
7. leiab samasuguse vormiga eseme (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk);
8. oskab laulda lihtsamaid lastelaule, luuletusi;
9. näitab sõrmedega oma vanust;

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine)

1. tegutseb omaette, täiskasvanu osaluseta;
2. peseb ja kuivatab käsi ja nägu;

3. riietumisel hakkab toime tulema krõpskinniste, suurte nõövide ja tõmblukuga;
4. paneb meeldetuletamisel oma asjad kokku ja teab kus need asuvad;
5. meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab;
6. küsib WC-sse;
7. küsimise peale ütleb oma täisnime;
8. mängib sageli suheldes 2-3 lapsega;
9. teab milleks kasutatakse kehaosi.

6. 2 Nelja aastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmootorika, liikumine)

1. veeretab voolimismaterjalist kuule, vorstikesi, pätse;
2. sõrmemängudes kasutab iga sõrme eraldi;
3. löikab pabeririba;
4. kleebib detaile ja kujundeid;
5. tuleb toime sulghüplemisega paigal ja edasi liikumisel;
6. viskab ja püüab palli paarilisega;
7. kõnnib iseseisvalt trepist alla;
8. hüppab hüppepalliga;
9. oskab tantsida lihtsamaid tantsuelemente.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu)

1. kasutab 4-sõnalisi lauseid, omadus- ja määrsõnadega;
2. esitab ümberjutustuse küsimuste abil;
3. nimetab ja tunneb 4 värvust;
4. järjestab detaile suuruse järgi;
5. loendab kokku kuni 4 eset;
6. omab ruumi- ja ajakujutlusi: all, üleval, peal, sees, esimene, viimane, täna;
7. reguleerib oma tegevust üldjuhul sisekõne abil;

8. joonistab äratuntavalt inimest;
9. oskab laulda lihtsamaid lastelaule kindla rütmi ja dünaamikaga (valjult, vaikselt).

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine)

1. riietub, paneb nõõbid, lukud kinni;
2. paneb jalatsid õigesti jalga;
3. küsib küsimusi: *kuidas? miks? millal? Kus?*, vastab küsimustele;
4. osaleb ühistegevustes, mängib sageli koos 2-3 lapsega suheldes ~15 min.;
5. teab kas on poiss/tüdruk, identifitseerib end omasoolise vanemaga;
6. Teab oma ees- ja perekonnanime;
7. tuleb toime WC-s, vajadusel julgeb paluda abi;
8. väljendab oma soove sõnadega;
9. oskab laulda grupis (koos alustamised ja lõpetamised) ja olla järellaulja rollis.

6. 3 Viieaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine)

1. kasutab töövahendeid pliiats, pintsel, käärid;
2. löikab voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi;
3. paneb kokku ja võtab lahti keeratavaid esemeid;
4. kõnnib kikiparvul ja pingil;
5. hüppab üle madala nõõri;
6. pörgatab ja püüab palli;
7. seisab ja hüppab ühel jalal;
8. hüpleb harki-kokku;
9. oskab moodustada liikumisel erinevaid kujundeid: ussiliikumine, kolonn.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu)

1. moodustab grammatiliselt õigeid lauseid;
2. kasutab nimisõnu, verbe, asesõnu, omadus- ja arvsõnu;
3. kasutab aja ja ruumi mõisteid: ees, taga, kõrval, viimane, hommik, päev, õhtu;
4. kasutab mineviku vorme kõnes;
5. oskab pildi järgi jutustada;
6. järjestab esemeid tunnuse põhjal, leiab ~3 esemele ühise tunnuse;
7. nimetab ja tunneb 8 värvust;
8. oskab kuulata ja iseloomustada kuuldu muusikapalu.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine)

1. teab oma aadressi, pereliikmete nimesid;
2. tuleb toime riietumisega ja kinnistega;
3. oskab söögilauas viisakalt käituda ja kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust;
4. ühistes mängudes arvestab mängureegleid;
5. mängib rollimänge;
6. räägib oma tunnetest;
7. arvestab viisakusreegleid, oskab vabandada;
8. julgeb laulda väiksema grupiga (3-4 last), üksi;
9. küsib: *milleks? millest?*.

6. 4 Kuueaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine)

1. rebib paberist välja lihtsamaid kujundeid;
2. löikab välja kujundeid;
3. suudab haraliasetsevaid sõrmi puudutada pöidlaga;
4. hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt;

5. pörgatab palli mõlema käega 5 korda;
6. oskab veeretada rõngast, tiirutada hüpitsaga;
7. hoiab rütmi laulmisel, liikumisel, mängimisel;
8. seisab ühel jalal 8 sek.;
9. oskab improviseerida kehapillil.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu)

1. jälgib teise lapse ja täiskasvanu kõnet seda katkestamata;
2. esitab loovjutustuse pildiseeria järgi, ümberjutustuse ilma pildita;
3. eristab sõnades häälikuid (häälikute arvu, järjekorda sõnas, ülipikka häälikut);
4. tunneb võrdlusastmeid (väiksem, suurem, kõige suurem);
5. kasutab ains. ja mitm. osast. käänet (palju raamatuid, lilli, jne);
6. kasutab õigesti laadivahelduslikke sõnu (jõgi- jõe, jne);
7. tunneb enamuse tähtedest;
8. tunneb enamlevinud lastepille ja rahvapille;
9. nimetab arve 1-12.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine)

1. käitub üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt
2. sõlmib ja säilitab sõprussuhteid teiste lastega;
3. matkib mängus täiskasvanu rolle;
4. selgitab mängureegleid;
5. selgitab oma käitumist;
6. küsib vajadusel abi;
7. püüab viia oma tegevused lõpuni;
8. julgeb laulda solistina ja eeslauljana;
9. valib ilmastikuga sobivad riided.

6. 5 Seitsmeaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine)

1. on kehaliselt aktiivne;
2. liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades;
3. suudab valitseda oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes nii ruumis kui õues;
4. säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel;
5. oskab sõita jalgrattaga;
6. oskab hüpata hüppenööriaga;
7. käsitseb õigesti kirjutus- ja töövahendeid (pliiats, pintsel, käärid, nõel, naaskel);
8. kujutab inimest nii, et on kujutatud kõik olulisemad kehaosad;
9. sooritab korrektselt tantsusamme, tantsides üksi, paarilisega ja rühmas.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu)

1. oskab kuulata seletusi ja nende järgi tegutseda;
2. jutustab teema järgi, fantaasiajutud;
3. hääldab kõiki häälikuid õigesti;
4. on tuttav lause piiritlemise vahenditega (punkt, suur algustäht);
5. määrab häälikute järjekorra, eristab lühemaid ja pikemaid häälikuid;
6. loeb sõna kokku saades aru selle tähendusest;
7. kasutab suuri joonistähti lihtsamate sõnade ülesmärkimiseks;
8. loendab esemeid 12 piires;
9. liidab ja lahutab 5 piires.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine)

1. on võimeline 25-35 min. keskenduma tegevusele;

2. suudab mingil määral kontrollida oma emotsioone;
3. kasutab vajadusel telefoni;
4. kasutab ostmisel ja ostu eest tasumisel (nii mängus kui kaupluses)
enamkasutatavaid mõõtühikuid;
5. tunneb kella täistundides;
6. oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes;
7. valdab nii dialoogi kui monoloogi;
8. teab peast ja esitab laule ja luuletusi.

7. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

7.1 Lapse arengu hindamise üldised põhimõtted

- 1) Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on olulised lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatus-tegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
- 2) Lapse arengu hindamise aluseks on lasteaias õppekavas kirjeldatud eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatus-tegevuse valdkondade tulemused vanuseti. Lapse arengu hindamise aluseks on lapse arengu hindamise leht (Lisad 2).
- 3) Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi igapäevategevustes, mängus kui ka planeeritud õppetegevustes.
- 4) Omandatud oskuste kõrval vaadeldakse ja hinnatakse hetkel kujunemisejärgus oskusi – neid, mida laps veel iseseisvalt sooritada ei suuda, kuid tal on huvi nende tegevuste vastu ja ta saab hakkama juhul, kui teda abistatakse. Oskuste arendamisel õpetatakse just hetkel kujunemas ehk lähima arengu tsoonis oskusi.
- 5) Eeldatust nõrgemate arenguvaldkondade probleemsete oskused jaotatakse väiksemateks osaoskusteks ja leitakse need, mis on veel kujunemata ja mille tõttu oskus kui selline on omandamata.
- 6) 1,5-3a. laste puhul tunnetus- ja õpioskusi hinnates analüüsitakse suuresti seda, millisest õpetaja juhendamisest on kasu. Seda tehakse jooksvalt õpetamise protsessis ilma spetsiifilisi uurimistoiminguid kavandamata. 3.-7.a laste puhul tuginetakse lapse tegevuste analüüsile.
- 7) Lapse arengu toetamiseks koostatakse lapsevanema, õpetajate ja tugispetsialisti koostöös arengumapp.

7.2 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise korraldus

7.2.1 Lapse arengumapp

1) Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele A4 formaadis arengumapp. Arengumapp on informatsiooni kogumiseks lapse arengu kohta lasteasutuses, on lapsega seotud ülestähenduste kogum, mis:

- aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, last hästi tundes on kõigil osapooltel võimalus rohkem lapse arengule kaasa aidata.
- on planeerimise ja hindamise vahend lasteaias.
- arengumapp on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga.
- arengumapp säilitatakse lasteasutuses lapse lasteaias viibimise ajal ning antakse lapsevanemale lapse lasteaiast lahkumisel.

2) Lapse arengumapp on individuaalne ning täidetakse järgmisi tähtaegu silmas pidades:

AEG	TEGEVUS
september-oktoober	Lapse käe jäljend Esmakordselt lasteaeda tuleva lapse vanema täidetud leht „Tere tulemast Kratilasse“ Lapse arengu jälgimise lehe täitmine (õpetajad)
jaanuar	Lapse joonistus „Mina ise“ + allkiri/nimi
märts/aprill	Lapse arengu jälgimise lehe täitmine (õpetajad ja lapsevanemad)
aprill/mai	Arenguvestlus, tagasiside lapsevanemale ja lapsevanemalt lapse arengu kohta
oktoober- mai	Valikuliselt lapse tööd Koolieeliku koolivalmiduse kaart

7.2.2 Arenguestlus

- 1) Arenguestluse läbiviimise eesmärgiks on koostöö lapsevanemate ja õpetajate vahel, ühiste eesmärkide seadmine ja selle kaudu lapse igakülgne arendamine.
- 2) Arenguestlus lapsevanematega viiakse läbi vähemalt 1 kord aastas õpetaja tööaja sees ning põhineb õpetajate ja lapsevanema poolt täidetud vaatluslehe tulemustel.
- 3) Arenguestluse tulemusena lepitakse kokku mõlema poole (pere ja lasteasutus) tegevused lapse edasise arendamisega.
- 4) Oma osalemisest annab lapsevanem teada registreerimislehel.
- 5) Arenguestluse läbiviimise kohta koostatakse kokkuvõtte (Lisa 3), kus kajastatakse arengu ülevaade ja poolte kokkulepped. Arenguestluse kokkuvõtte säilitatakse lapse arengumapis.

7.2.3 Lapse koolivalmidus

- 1) Koolikohustuslikud on kõik lapsed, kes jooksva aasta 1. oktoobriks saavad 7- aastaseks.
 - 2) Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida ja täita täiskasvanu selgitusi, korraldusi.
 - 3) Koolivalmidust vaadeldakse läbi kolme arenguaspekti: füüsiline, sotsiaalne ja vaimne valmisolek.
 - 4) Koolivalmiduse hindamisel lähtuvad õpetajad lapse vaatluse tulemustest ning eripedagoog H. Kivipõllu ja E. Kikase koolivalmidust hindavate testide tulemustest. Testid viiakse läbi individuaalselt lapsega sügisel ja kevadel.
 - 5) Kevadel koostavad õpetajad kooliminevale lapsele koolivalmiduse kaardi.
 - 6) Lasteaia õppekava läbimisel antakse lapsele vastavasisuline tunnistus.
- [muudetud 05.12.2017 direktori käskkirjaga nr. 11-1]

8. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

8.1 Erivajadusega laps

- 1) Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervislikust seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.
- 2) Arengulise erivajadusena loeme:
 - andekas laps
 - mitteeakohase arenguga laps
 - käitumisepärasega laps
 - puudega laps (kõne, vaimne- ja/või füüsiline puue)
 - kakskeelne laps

8.2 Erivajaduste märkamine

- 1) Õppeaasta alguses selgitab õpetaja välja oma rühmas erivajadustega laste olemasolu laste arengut ja käitumist jälgides.
- 2) Logopeed kontrollib uue õppeaasta alguses kõikide 3-7 aastaste laste kõnet, määratleb kõnepuude ja esitab kõnekorrektsiooni vajavate laste nimekirja direktorile kinnitamiseks. Logopeed informeerib lapsevanemaid ja rühma õpetajaid.

8.3 Erivajadustega laste arengu toetamise korraldus ja tugiteenuste rakendamine

- 1) Erivajadustega lapsega tehtav töö lähtub konkreetse lapse erivajadustest ja arengutasemest. Sellest lähtuvalt viiakse läbi rühma nädalakava alusel kohandatud tegevusi (lihtsustatud või keerulisemad ülesanded) või individuaalseid tegevusi. Vajaduse korral koostatakse individuaalne arenduskava (IAK), arvestades lapse praegust arengutaset ning millistes valdkondades esineb arengu mahajäämist.
- 2) Individuaalse arenduskava koostamine on meeskonnatöö, millest võtavad osa rühmaõpetajad ja lapsevanemad. Vajaduse korral kaasatakse õpetajate abid, muusikaõpetaja, tervishoiutöötaja ja tugispetsialist (psühholoog, eripedagoog, logopeed jt).
- 3) Meeskonnatööna hinnatakse lapse olemasolevaid oskusi ja erivajadust. Sõnastatakse ühised tegevuseesmärgid ja tegevused. Vajadusel tehakse muudatusi lapse kasvukeskkonnas.
- 4) Individuaalne arenduskava (IAK) koostatakse lapse arengu toetamiseks kindlaks ajavahemikuks. Perioodi lõpus tuleb meeskond uuesti kokku ja olenevalt lapse saavutatud arengutasemest kaalutakse, kas tuleks jätkata IAK-i rakendamist.
- 5) Logopeedilist abi vajavate lastega viib logopeed läbi individuaalseid kõneravi tunde.
- 6) Vajadusel tehakse koostööd lasteaia pidajaga (erispetsialistide palkamine, rahastamine, õpetajate koolitamine, tugiisik jne).

8.4 Lastevanemate nõustamine

- 1) Õpetajad nõustavad lapsevanemaid lapse arengut puudutavatel teemadel (individuaalsed vestlused, arenguestlus, kirjanduse soovitamise).
 - 2) Logopeed nõustab lapsevanemaid lapse keele ja kõne arengu seaduspärasustest ja kõnepuuetest.
 - 3) Tervishoiutöötaja nõustab lapsevanemaid lapse tervisega seotud teemadel.
 - 4) Eripedagoog nõustab lapsevanemat lapse psüühiliste protsesside (taju, mõtlemine, mälu, tähelepanu) arendamiseks.
 - 5) Vastavalt lapse arengu jälgimisel saadud tulemusele, teeb Keeni Põhikooli HEV koordinaator (HEVKO) vajadusel lapsevanemale ettepaneku lapsega spetsialistide poole pöördumiseks, et määrata kindlaks erivajadus või saada lapsele koolikohustuse täitmise edasilükkamine vms.
 - 6) Spetsialistidelt saadud kirjalikku kokkuvõtet lapse hetketasemest ja soovitusi õpetajale arendustegevuseks, hoitakse konfidentsiaalsena asjasse puutuvate inimeste vahel.
- [muudetud 05.12.2017 direktori käskkirjaga nr. 11-1]

9. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

- 1) Lasteasutuse õpetajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
- 2) Lapse esmakordsel lasteaeda tulekul saab lapsevanem küsimustiku Tere tulemast Kratilasse, toimub individuaalne vestlus lapsevanematega, lasteaia ruumide ja töökorralduse ja kodukorra tutvustamine.
- 3) Õpetajad teavitavad vastavalt vajadusele jooksvalt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Lapsevanemat teavitatakse lapse arengust ja õppimisest iga-aastaselt arenguestlusel.
- 4) Õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest teavitatakse lapsevanemaid üldkoosolekul, rühma stendil ja vanemate meilide kaudu.
- 5) Õpetajad loovad lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

- 6) Lastevanematele korraldatakse lasteaia poolt vähemalt üks kord aastas (septembris) lastevanemate koosolekuid, kus tutvustatakse rühma ja lasteaia tegevuskava, lapse arengu hindamise põhimõtteid, käsitletakse aktuaalseid pedagoogilisi teemasid.
- 7) Lasteaed kaasab lapsevanemaid erinevate rühma ürituste planeerimisel, korraldamisel ja läbiviimisel.
- 8) Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises arenguveestluste kaudu, kus lapsevanemale tutvustatakse lapse arengu ja õppimise tulemusi ning selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Selle põhjal kavandatakse vajadusel koostöös lapsevanemaga õppe- ja kasvatustegevused, arvestades lapse eripära.
- 9) Lapsevanemal võimaldatakse anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele alljärgnevalt:
edastades enda tagasiside vahetult rühma õpetajale;
edastades enda tagasiside vahetult lasteasutuse direktorile;
läbiviidavate lastevanemate rahulolu küsimustikele vastamise kaudu.

10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Sangaste lasteaia õppekava on arenev dokument, mis muutub koos ajaga. Õppekava koostamises ja arendamises osalevad kõik pedagoogid.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu liikmed. Läbi pedagoogilise nõukogu kinnitab juhataja muudatused ja parandused.

Kõik lisad asuvad lasteaia õppekava kaustas ja on sealt kättesaadavad.

Valdkonna sisude lahtikirjutamisel on aluseks võetud „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava“

Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008 määrus nr 87 ning Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse käsiraamatud. Valdkondades on väljatoodud antud aine eesmärgid, õppesisu, kasutatav

õppematerjal, õppetegevuste jaotus kuude või teemade kaupa ning õpitulemus.

Teema valitakse jälgides aastaegade vaheldumist, rahvakalendri tähtpäevi ja päevakorda

kerkinud olulisi ning lastele huvipakkuvaid küsimusi.

RÜHMA NÄDALAKAVA TEEMA

.....
 NÄDAL

Eesmärgid valdkonniti:
1,5 – 3 aastased
 ÜLDOSKUSED:

MINA JA KESKKOND:
 KEEL JA KÕNE:
 MATEMAATIKA:
 KUNST:
 LIIKUMINE:
 MUUSIKA:
3 – 4 aastased
 ÜLDOSKUSED:

MINA JA KESKKOND:
 KEEL JA KÕNE:
 MATEMAATIKA:
 KUNST:
 LIIKUMINE:
 MUUSIKA:

	Õppe- ja kasvatustegevused				
Valdkonnad	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev	Neljapäev	Reede
Mina ja keskkond					

Keel ja kõne					
Matemaatika					
Kunst					
Liikumine					
Muusika					

Individuaalne töö lapsega

Koostöö lapsevanemaga

RÜHMA NÄDALAKAVA TEEMA

NÄDAL

Eesmärgid valdkonniti:

5 – 6 aastased

ÜLDOSKUSED:

MINA JA KESKKOND:

KEEL JA KÕNE:

MATEMAATIKA:

KUNST:

LIIKUMINE:

MUUSIKA:

6 – 7 aastased

ÜLDOSKUSED:

MINA JA KESKKOND:

KEEL JA KÕNE:

MATEMAATIKA:

KUNST:

LIIKUMINE:

MUUSIKA:

Lisa 2

Sangaste lasteaed Kratila (2-3 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt
 ✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt
 - peab veel harjutama, on unustanud

1. SOTSIAALNE ARENG/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
On lasteaiaga kohanenud/eemaldub lähedasest inimesest raskusteta		
Jälgib teisi lapsi, liitub mänguga mõneks ajaks (10 min)		
Leiab rühmas iseseisvalt tegevust		
Tänab, palub, tervitab, jätab hüvasti meelde tuletamisel		
Täidab mõnda lihtsamat reeglit meelde tuletamiseta		
Oskab ja julgeb väljendada oma vajadusi, paluda abi		
Peseb ja kuivatab käsi ja nägu		
Sööb iseseisvalt, joob tassist		
Riietub ISE täiskasvanu suunaval juhendamisel		
Paneb ISE jalga sokid ja kingad, vajadusel palub abi		

Kasutab tualetti õigeaegselt ja iseseisvalt		
Suudab koondada tähelepanu vähemalt 10 minutit		
Mängib rolli iseendaga (ise olen koer, kass jne)		
Matkib täiskasvanute tegevust		

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi põhiasendeid ja- liikumisi (kõnd, jooks), tunneb sellest rõõmu		
Sooritab õpetaja juhendamisel põhiliikumisi ja liikumismänge		

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Teab ja nimetab värve - punane, sinine, kollane, roheline, valge, must		
Loendab 3-ni		
Tunneb mõisteid- suur/väike, üleval/all, ees/ taga, üks/palju		

Rühmitab esemed kuju, värvi ja suuruse alusel		
Annab vähemalt 1- sõnalise vastuse küsimusele		
Ühendab 2-4 sõna lauseks		
Hääldab õigesti enamik häälikutest (erandid: r, s, k, õ, ü)		
Hoiab raamatut õigesti, keerab lehti, osutab ja kommenteerib pilte		
Teab ja nimetab oma ees- ja perekonnanime		
Nimetab vanusena arvu või näitab seda sõrmedel		
Mängib ehitusmängu		
Sooritab lihtsamaid tantsuliigutusi – koputused jalaga, keerutused, lehvitamine		
Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kehapillil (plaksutab, patsutab)		
Hoiab lusikat, kahvlit, pliiatsit		

Juhendamisel veeretab, rullib, venitab voolimismassi		
Laob, lükib, topib erinevaid peenmootorika vahendeid (helmed, nõöbid jne)		

Analüüsi viisid läbi õpetajad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (2-3 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

Märkimisviisid: + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt

✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt

- peab veel harjutama, on unustanud

1. SOTSIAALNE ARENG/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	KEVAD
On lasteaiaiga kohanenud/eemaldub lähedasest inimesest raskusteta	
Jälgib teisi lapsi, liitub mänguga mõneks ajaks (10 min)	
Leiab rühmas iseseisvalt tegevust	
Tänab, palub, tervitab, jätab hüvasti meelde tuletamisel	
Täidab mõnda lihtsamat reeglit meelde tuletamiseta	
Oskab ja julgeb väljendada oma vajadusi, paluda abi	

Peseb ja kuivatab käsi ja nägu	
Sööb iseseisvalt, joob tassist	
Riietub ISE täiskasvanu suunaval juhendamisel	
Paneb ISE jalga sokid ja kingad, vajadusel palub abi	
Kasutab tualetti õigeaegselt ja iseseisvalt	
Suudab koondada tähelepanu vähemalt 10 minutit	
Mängib rolli iseendaga (ise olen koer, kass jne)	
Matkib täiskasvanute tegevust	

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	KEVAD
Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi põhiasendeid ja- liikumisi (kõnd, jooks), tunneb sellest rõõmu	
Sooritab õpetaja juhendamisel põhiliikumisi ja liikumismänge	

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	KEVAD
Teab ja nimetab värve - punane, sinine, kollane, roheline, valge, must	
Loendab 3-ni	
Tunneb mõisteid- suur/väike, üleval/all, ees/ taga, üks/palju	
Rühmitab esemed kuju, värvi ja suuruse alusel	
Annab vähemalt 1- sõnalise vastuse küsimusele	
Ühendab 2-4 sõna lauseks	
Hääldab õigesti enamik häälikutest (erandid: r, s, k, õ, ü)	
Hoiab raamatut õigesti, keerab lehti, osutab ja kommenteerib pilte	
Teab ja nimetab oma ees- ja perekonnanime	
Nimetab vanusena arvu või näitab seda sõrmedel	

Mängib ehitusmängu	
Sooritab lihtsamaid tantsuliigutusi – koputused jalaga, keerutused, lehvitamine	
Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kehapillil (plaksutab, patsutab)	
Hoiab lusikat, kahvlit, pliatsit	
Juhendamisel veeretab, rullib, venitab voolimismassi	
Laob, lükib, topib erinevaid peenmootorika vahendeid (helmed, nõöbid jne)	

Analüüsi viisid läbi lapsevanemad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (3-4 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + **oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt**
 ✓ **oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt**
 - **peab veel harjutama, on unustanud**

1. **SOTSIAALNE ARENG**/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Liitub koosmänguks (mäng 2-3 lapsega)		
Leiab rühmas iseseisvat tegevust, tegutseb täiskasvanu osaluseta		
Järgib lihtsamaid reegleid, jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi		
Tänab, palub, tervitab, jätab hüvasti		
Teab oma ees- ja perenime		
Teab pereliikmeid ja nende nimesid		
Algatab ise aktiivselt suhtlust		
Väljendab selgelt oma soove		
Oskab ja julgeb väljendada oma muret, vajadusi, paluda abi		

Riietub iseseisvalt või vähese abiga		
Kehastub mängides erinevatesse rollidesse		
Mängib kujutletavate esemetega		
Konstrueerib, osaleb loovtegevustes		
Järgib lihtsaid reegleid		

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita liikumismänge		
Juhendamisel hoiab oma kohta ringis, viirus, kolonnid		

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks		
Loendab arvude rida 5-piires		

Teab mõisteid üks ja palju		
Võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse ja laiuse järgi		
Eristab kolmnurka ja nelinurka, leiab sarnaseid esemeid		
Eristab hommikut ja õhtut ning kasutab oma kõnes eile, täna homme		
Määrab esemete asukohta enda suhtes -ülal/all ja ees/taga		
Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid		
Kasutab kõnes 2-3 lausungit, jutustab hiljuti kogetust		
Jutustab küsimuste toel		
Tunneb ja nimetab kõiki põhivärvuseid		
Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid r, s, k, õ, ü)		
Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste		
Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause		

Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust		
Rullib, veeretab, venitab voolimismaterjali ning ühendab omavahel üksikuid detaile		
Kortsutab ja rebib paberist tükke		
Kasutab iseseisvalt joonistusvahendeid, püsib paberi piirides		

Analüüsi viisid läbi õpetajad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (3-4 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

Märkimisviisid: + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt

✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt

- peab veel harjutama, on unustanud

1. SOTSIAALNE ARENG/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	KEVAD
Liitub koosmänguks (mäng 2-3 lapsega)	
Leiab rühmas iseseisvat tegevust, tegutseb täiskasvanu osaluseta	
Järgib lihtsamaid reegleid, jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi	
Tänab, palub, tervitab, jätab hüvasti	
Teab oma ees- ja perenime	

Teab pereliikmeid ja nende nimesid	
Algatab ise aktiivselt suhtlust	
Väljendab selgelt oma soove	
Oskab ja julgeb väljendada oma muret, vajadusi, paluda abi	
Riietub iseseisvalt või vähese abiga	
Kehastub mängides erinevatesse rollidesse	
Mängib kujutletavate esemetega	
Konstrueerib, osaleb loovtegevustes	
Järgib lihtsaid reegleid	

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	KEVAD
Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita liikumismänge	

Juhendamisel hoiab oma kohta ringis, viirus, kolonnis	
3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus	
OSKUS	KEVAD
Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks	
Loendab arvude rida 5-piires	
Teab mõisteid üks ja palju	
Võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse ja laiuse järgi	
Eristab kolmnurka ja nelinurka, leiab sarnaseid esemeid	
Eristab hommikut ja õhtut ning kasutab oma kõnes eile, täna homme	
Määrab esemete asukohta enda suhtes -ülal/all ja ees/taga	
Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid	
Kasutab kõnes 2-3 lausungit, jutustab hiljuti kogetust	
Jutustab küsimuste toel	

Tunneb ja nimetab kõiki põhivärvuseid	
Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid r, s, k, õ, ü)	
Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste	
Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause	
Loeb peast või kordab järelle 1-2 realist luuletust	
Rullib, veeretab, venitab voolimismaterjali ning ühendab omavahel üksikuid detaile	
Kortsutab ja rebib paberist tükke	
Kasutab iseseisvalt joonistusvahendeid, püsib paberi piirides	

Analüüsi viisid läbi lapsevanemad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (4-5 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + **oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt**
 ✓ **oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt**
 - **peab veel harjutama, on unustanud**

2. **SOTSIAALNE ARENG**/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi		
Aktsepteerib ja täidab reegleid, ootab oma järjekorda		
Väljendab oma mõtteid ja emotsioone, oskab neist rääkida		
Oskab vajadusel lohutada ja abistada, andeks anda ja leppida		
Teab mõistete õige /vale tähendust, järgib viisakusreegleid ja lauakombeid		
Oskab avalikus kohas sobivalt käituda		
Leiab tegevust iseseisvalt ja mängib kaaslastega		
Jagab ja vahetab mänguvahendeid kaaslastega		
Saab hakkama eneseteenindamisega		

Mängib kujuteldavate esemetega		
Kasutab rollile omaseid käitumismudeleid ja iseloomu		
Võtab tuntud rolle või mõtleb ise rolle välja		
Kommenteerib küsimuste toel enda kunstitöid		
Huvitub laululisest ja tantsulisest tegevusest		
Algatab ise aktiivselt suhtlust, suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega		

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi, hoiab kohta ringjoonel, viirus, kolonnis		
Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavast harjutavaid harjutusi nii sihipäraselt kui vabategevuses		
Mängib 2-4 reeglita liikumismänge		

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Kuulab ettelugemist, mõistab loetut		

Oskab jutustada oma kogemuste põhjal (3-5 lausega)		
Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu		
Kirjutab üksikuid tähti, nime		
Rühmitab esemeid olendeid kahe erineva tunnuse alusel		
Järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi		
Huvitub ehitismängust ja konstrueerimisest		
Loendab 10-ni		
Teab ööpäeva osi: hommik, lõuna, päev, õhtu, öö		
Teab mõisteid ees /taga, peal /all/ kõrval, parem /vasak		
Laps tunneb lisaks põhivärvidele pruuni, roosat, halli, oranži ja lillat		
Vajutab voolimismaterjali pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab sellele kuju andmise eesmärgil		
Suudab kujutada loodusele sarnaseid esemeid		

Juhendamisel kasutab erinevaid pintslitehnikaid		
Voldib paberi pooleks		
Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid mööda etteantud joont		
Oskab avada lukke, nõöpe ja teisi rõivaste kinnitusi		
Kasutab kontrollitult kääre, joonistamise-, kirjutusvahendeid		

Analüüsi viisid läbi õpetajad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (4-5 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt
 ✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt
 - peab veel harjutama, on unustanud

3. **SOTSIAALNE ARENG**/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	KEVAD
Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi	
Aktsepteerib ja täidab reegleid, ootab oma järjekorda	
Väljendab oma mõtteid ja emotsioone, oskab neist rääkida	
Oskab vajadusel lohutada ja abistada, andeks anda ja leppida	

Teab mõistete õige /vale tähendust, järgib viisakusreegleid ja lauakombeid	
Oskab avalikus kohas sobivalt käituda	
Leiab tegevust iseseisvalt ja mängib kaaslastega	
Jagab ja vahetab mänguvahendeid kaaslastega	
Saab hakkama eneseteenindamisega	
Mängib kujuteldavate esemetega	
Kasutab rollile omaseid käitumismudeleid ja iseloomu	
Võtab tuntud rolle või mõtleb ise rolle välja	
Kommenteerib küsimuste toel enda kunstitöid	
Huvitub laululisest ja tantsulisest tegevusest	
Algatab ise aktiivselt suhtlust, suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega	

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	KEVAD
-------	-------

Sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi, hoiab kohta ringjoonel, viirus, kolonnis	
Sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavast harjutavaid harjutusi nii sihipärasel kui vabategevuses	
Mängib 2-4 reeglilise liikumismänge	

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	KEVAD
Kuulab ettelugemist, mõistab loetut	
Oskab jutustada oma kogemuste põhjal (3-5 lausega)	
Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu	
Kirjutab üksikuid tähti, nime	
Rühmitab esemeid olendeid kahe erineva tunnuse alusel	
Järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi	
Huvitub ehitusmängust ja konstrueerimisest	
Loendab 10-ni	

Teab ööpäeva osi: hommik, lõuna, päev, õhtu, öö	
Teab mõisteid ees /taga, peal /all/ kõrval, parem /vasak	
Laps tunneb lisaks põhivärvidele pruuni, roosat, halli, oranži ja lillat	
Vajutab voolimismaterjali pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab sellele kuju andmise eesmärgil	
Suudab kujutada loodusele sarnaseid esemeid	
Juhendamisel kasutab erinevaid pintsletehnikaid	
Voldib paberi pooleks	
Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid mööda etteantud joont	
Oskab avada lukke, nõõpe ja teisi rõivaste kinnitusi	
Kasutab kontrollitult kääre, joonistamise-, kirjutusvahendeid	

Analüüsi viisid läbi lapsevanemad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (5-6 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + **oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt**
 ✓ **oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt**
 - **peab veel harjutama, on unustanud**

4. **SOTSIAALNE ARENG**/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Teab oma nime, vanust (sünnipäeva kuud, aastaega), sugu ja kodust aadressi, pereliikmete nimesid		
On aktiivne tegevustes osaleja, õppija, uurija, avastaja		
Leiab meelepärast tegevust, keskendub tegevusele vähemalt 30 min		
Tegevustes on orienteeritud tunnustusele, eduelamusele		
Väljendab oma mõtteid, soove, oskab neist rääkida, arusaamatusi väljendab verbaalselt		
Suudab oma emotsioone kontrollida		
Osaleb reeglite loomises, järgib neid		
Teab tegu-tagajärg seost, annab sellele hinnangu		

Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või – kapp, töökarp, voodi), toob ära toidunõud, tegevuse lõppedes koristab mängu või töökoha, toa		
Riietub, sööb, joob iseseisvalt, on kujunenud õiged lauakombed, viisakusreeglid, tualeti kasutamise ja hügieeniharjumused, oskab käituda avalikus kohas		
Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadus elamusi		
Osaleb aktiivselt rollimängudes, oskab osaleda ette antud rollides		
Kommenteerib vabalt enda poolt kujutatud joonistust või kompositsiooni		
Mängus leiab esemetele asenduskasutuse, kasutab kujuteldavaid esemeid		
Algatab erinevaid mänge, arendab mängude sisu keerulisemaks		
Mängib tuttavaid lavastusmänge iseseisvalt		
Tegutseb koos teistega ja motiveerib end eakaaslaste tegemistes		
Oskab käituda tänaval ja avalikus kohas		

--

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel, säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes		
Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga		

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Tegutseb iseseisvalt kuni 30 min, pikemal tegutsemisel vajab täiskasvanu abi ja juuresolekut		
Oskab märgata detaile, vaadelda ümbrust, leida seoseid		
Konstrueerib, ehitab, katsetab erinevaid võimalusi		
Mõistab asjade ajalis-ruumilist suhet: täna/ homme/eile, hommik/lõuna/õhtu		
Oskab loendada 12-ni		
Tunneb ruutu, ringi, kolmnurka, ristkülikut		

Näitab õigesti paremat-vasakut poolt		
Nimetab nädalapäevi, aastaagu		
Joonistusel on objektid omavahel seoses, temaatiline joonistamine		
Oskab kujutada inimest õigestes proportsioonides		
Voolimisel kujundab õiged suurusvahekorrad, kasutab erinevaid voolimisvõtteid		

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste / korralduste abil üksteisega seotud lausungitega (näiteks: ja siis)		
Tunneb vastandsõnu		
Oskab pikemalt jutustada oma kogemuse järgi		
Suudab oodata oma järjekorda ning kuulata oma kaaslase juttu		
On tuttav tähemärkidega, oskab kirjutada nime, hääldata lühikesi sõnu		

Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule		
Käelistes tegevustes suudab järgida nõutavat teemat		
Käeliskus on väljakujunenud (vasaku- või paremakäeline)		
Oskab õigesti käsitseda kääre, lõigates pidada piirjooni		
Oskab sulgeda vajalikud riiete kinnised-lukk, nõöbid, trukid		
Hoiab õigesti pliiatsit, kasutab oskuslikult erineva jämedusega pintsleid, kasutab erinevaid pintslitehnika võtteid		
Rebib riba, lihtsamaid kujundeid ning kujundab rebitud kujunditest pildi		

Analüüsi viisid läbi õpetajad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (5-6 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt
 ✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt
 - peab veel harjutama, on unustanud

1. SOTSIAALNE ARENG/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	KEVAD
Teab oma nime, vanust (sünnipäeva kuud, aastaaga), sugu ja kodust aadressi, pereliikmete nimesid	
On aktiivne tegevustes osaleja, õppija, uurija, avastaja	
Leiab meelepärast tegevust, keskendub tegevusele vähemalt 30 min	
Tegevustes on orienteeritud tunnustusele, eduelamusele	
Väljendab oma mõtteid, soove, oskab neist rääkida, arusaamatusi väljendab verbaalselt	
Suudab oma emotsioone kontrollida	
Osaleb reeglite loomises, järgib neid	
Teab tegu-tagajärg seost, annab sellele hinnangu	
Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või – kapp, töökarp, voodi), toob ära toidunõud, tegevuse lõppedes koristab mängu või töökoha, toa	

Riietub, sööb, joob iseseisvalt, on kujunenud õiged lauakombed, viisakusreeglid, tualeti kasutamise ja hügieeniharjumused, oskab käituda avalikus kohas	
Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadus elamusi	
Osaleb aktiivselt rollimängudes, oskab osaleda ette antud rollides	
Kommenteerib vabalt enda poolt kujutatud joonistust või kompositsiooni	
Mängus leiab esemetele asenduskasutuse, kasutab kujuteldavaid esemeid	
Algatab erinevaid mänge, arendab mängude sisu keerulisemaks	
Mängib tuttavaid lavastusmänge iseseisvalt	
Tegutseb koos teistega ja motiveerib end eakaaslaste tegemistes	
Oskab käituda tänaval ja avalikus kohas	

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	KEVAD
Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel, säilitab tasakaalu	

dünaamilistes harjutustes	
Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga	

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	KEVAD
Tegutseb iseseisvalt kuni 30 min, pikemal tegutsemisel vajab täiskasvanu abi ja juuresolekut	
Oskab märgata detaile, vaadelda ümbrust, leida seoseid	
Konstrueerib, ehitab, katsetab erinevaid võimalusi	
Mõistab asjade ajalis-ruumilist suhet: täna/ homme/eile, hommik/lõuna/õhtu	
Oskab loendada 12-ni	
Tunneb ruutu, ringi, kolmnurka, ristkülikut	
Näitab õigesti paremat-vasakut poolt	
Nimetab nädalapäevi, aastaaegu	
Joonistusel on objektid omavahel seoses, temaatiline joonistamine	

Oskab kujutada inimest õigetes proportsioonides	
Voolimisel kujundab õiged suurusvahekorrad, kasutab erinevaid voolimisvõtteid	
Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste /korralduste abil üksteisega seotud lausungitega (näiteks: ja siis)	

OSKUS	KEVAD
Tunneb vastandsõnu	
Oskab pikemalt jutustada oma kogemuse järgi	
Suudab oodata oma järjekorda ning kuulata oma kaaslase juttu	
On tuttav tähemärkidega, oskab kirjutada nime, hääldata lühikesi sõnu	
Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva-ja lastelaule	
Käelistes tegevustes suudab järgida nõutavat teemat	

Käelisus on väljakujunenud (vasaku- või paremakäeline)	
Oskab õigesti käsitseda kääre, lõigates pidada piirjooni	
Oskab sulgeda vajalikud riiete kinnised-lukk, nõöbid, trukid	
Hoiab õigesti pliiatsit, kasutab oskuslikult erineva jämedusega pintsleid, kasutab erinevaid pintslitehnika võtteid	
Rebib riba, lihtsamaid kujundeid ning kujundab rebitud kujunditest pildi	

Analüüsi viisid läbi lapsevanemad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (6-7 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

- Märkimisviisid:** + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt
 ✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt
 - peab veel harjutama, on unustanud

5. **SOTSIAALNE ARENG**/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jne.		
Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone		
Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 30 min., üritab alustatud tegevused lõpule viia		
Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone, arvestab neid oma käitumises ja vestluses		
Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone nt. rõõmu, viha sobival viisil väljendada		
Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele		
Oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist		
Suhtub õppimisse positiivselt- tahab õppida, uurida, esitada küsimusi,		

avastada ja katsetada		
Teab oma kohustusi ja õigusi		
Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslasega kokkuleppele		
Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus		
Korrastab ja hoiab korras oma isiklike esemete hoiukohta- kapp, töökarip jms		
Saab hakkama eneseteenindusega ning on kujunenud esmased tööharjumused		
Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast		
Kasutab rollile omaseid käitumismudeleid ja iseloomu		
Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu		
Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid		
Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid		

Liigub vastavalt muusika meeleolule, püüab ennast loovalt- rütmiliselt väljendada		
Huvitub laululisest ja tantsulisest tegevusest		

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii, et liigutused on koordineeritud, rütmilised		
Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi		
Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel		
Sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi, hoiab kohta ringjoonel, viirus, kolonnis		
Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi nii sihipärasel kui vabategevuses		
Mängib 2-4 reeglilise liikumismänge		

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suheldes, arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika		

Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid		
Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses		
Hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid		
Kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega		

OSKUS	SÜGIS	KEVAD
Tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad		
Teab peast emakeelseid luuletusi ja salme		
Rühmitab esemeid, olendeid erinevate tunnuse alusel		
Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus)		
Tunneb ja loob mustreid		
Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada		

Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =		
Teab ja nimetab nädalapäevi, kuid, aastaid, teab oma sünnikuud ja päeva		
Teab mõisteid ees/taga, peal/all/kõrval, parem/vasak		
Laps tunneb lisaks põhivärvidele musta, pruuni, roosat, halli, oranži ja lillat		
Suudab kujutada loodusele sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest neile iseloomulike tunnuste kaudu		
Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest		
Kasutab kontrollitult kääre, joonistamist ja kirjutusvahendeid		
Oskab avada nõõpe, lukke ja teisi rõivaste kinnitusi		

Analüüsi viisid läbi õpetajad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Sangaste lasteaed Kratila (6-7 a) (lapse nimi) vaatluse tulemused. Aluseks on Sangaste lasteaed Kratila õppekava. Väite all kast kommenteerimiseks.

Märkimisviisid: + oskab hästi, tuleb hästi toime, iseseisvalt

- ✓ oskab osaliselt, tuleb toime abiga, omandatud osaliselt
- peab veel harjutama, on unustanud

1. SOTSIAALNE ARENG/ emotsioonid, fantaasia, mina teadvus, enesehinnang, eneseteenindamine

OSKUS	KEVAD
Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jne.	
Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone	
Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 30 min., üritab alustatud tegevused lõpule viia	
Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone, arvestab neid oma käitumises ja vestluses	
Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone nt. rõõmu, viha sobival viisil väljendada	
Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele	
Oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist	
Suhtub õppimisse positiivselt- tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada	
Teab oma kohustusi ja õigusi	
Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslasega kokkuleppele	

Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus	
Korrastab ja hoiab korras oma isiklike esemete hoiukohta- kapp, töökarp jms	
Saab hakkama eneseteenindusega ning on kujunenud esmased tööharjumused	
Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast	
Kasutab rollile omaseid käitumismudeleid ja iseloomu	
Algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu	

Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid	
Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid	
Liigub vastavalt muusika meeleolule, püüab ennast loovalt- rütmiliselt väljendada	
Huvitub laululisest ja tantsulisest tegevusest	

2. KEHALINE ARENG

OSKUS	KEVAD
-------	-------

Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii, et liigutused on koordineeritud, rütmilised	
Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi	
Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel	
Sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi, hoiab kohta ringjoonel, viirus, kolonnis	
Sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi nii sihipäraselt kui vabategevuses	
Mängib 2-4 reeglise liikumismänge	

3. VAIMNE ARENG/tunnetus ja õpioskused, keel ja kõne, matemaatika, muusika, käeline tegevus

OSKUS	KEVAD
Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suheldes, arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika	
Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid	
Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevormi ainsuses ja mitmuses	
Hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid	

Kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega	
Tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad	
Teab peast emakeelseid luuletusi ja salme	

OSKUS	KEVAD
Rühmitab esemeid, olendeid erinevate tunnuse alusel	
Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus)	
Tunneb ja loob mustreid	
Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada	
Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =	
Teab ja nimetab nädalapäevi, kuid, aastaid, teab oma sünnikuud ja päeva	
Teab mõisteid ees/taga, peal/all/kõrval, parem/vasak	
Laps tunneb lisaks põhivärvidele pruuni, roosat, halli, oranži ja lillat	

Suudab kujutada naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest neile iseloomulike tunnuste kaudu	
Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest	
Kasutab kontrollitult kääre, joonistamist ja kirjutusvahendeid	
Oskab avada nõõpe, lukke ja teisi rõivaste kinnitusi	

Analüüsi viisid läbi lapsevanemad (nimed/allkirjad/täitmise kuupäev)

Arenguestluse kokkuvõte

Arengukirjeldus/lapse arengu tugevad ja arendamist vajavad oskused/

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Õpetajate allkirjad:

/nimi, allkiri/

.....

/nimi, allkiri/

Arenguestluse kuupäev

Arenguestluse ettepanekud

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Olen(-me) tutvunud lapse arengu analüüsimise tulemustega

Lapsevanema(te) nimi ja allkiri:

.....

Lapse koolivalmiduse kaart

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutus:

Rühma liik:

Kodune keel(ed):

1. Üld- ja peenmootorika (täidab liikumisõpetaja ja/või rühma õpetaja)

2. Eneseteenindus

Oskused ja abi vajadus

3. Huvid ja motivatsioon

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

Mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine

6. Tunnetustegevus
Tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine

7. Kõne areng (täidab logopeed ja/või rühma õpetaja)
Mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine, kõne mõistmine ja kasutamine

8. Eeluskused emakeeles ja matemaatikas, silmaring

9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused

10. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest
Lapse arengu tugevad küljed

Arendamist vajavad küljed, soovitused

Arvamus koolivalmiduse kohta:

Kuupäev:

Õpetajad:

Lasteasutuse juhataja:

Lapsevanem: